

CSEH SÁNDOR

AKÁCFÁK ALATT (17.)

A hernyóirtásnak a Laci szerint kétféle haszna volt. Az egyik az, hogy elpusztultak a hernyók a gyümölcsösökben, a másik pedig az, hogy a gépesített permetező csoportnak a vezetője egy Kálmán nevű fiatalember volt, akit Badalóban Bogárosnak hívtak. Ez a Bogáros udvarolni kezdett az ő Sáríka nővérének, így ismeretségbe került vele, és hamarosan jó barátok lettek. Kálmántól sokat lehetett tanulni. Kitűnően rajzolt, tájképeket is festett, és mivel ő maga is futballista volt, nagyon is értett a játékhoz. Lacit még elméleti oktatásban is részesítette. Arra a kérdésre, hogy lehetne ő nagyon híres futballista, a Bogaras azt mondta: „A pályán nem csak a labdát kell nézni, de látni is kell a játékosársakat. Legyél gyors és leleményes. Jobbról, balról egyformán lőni, pontosan fejelni, soha ne légy önző, a gólpassz is lehet olyan öröm, mint a góllövés, és legyél sportszerű, ne játssz durván!” Ha ezeket megfogadod, akkor új csillag lehetsz a labdarúgás égén. Lacinak tetszettek ezek a feltételek, úgy érezte, nem is olyan sok ez az elvárás, és ezek a dolgok nála már régebben fejlődő stádiumban vannak. Semmi sem lehetetlen tehát, őbelőle még akár egy Hidegkuti, sőt akár egy Puskás is lehet. Kálmán még azt is elmondta, hogy Puskás nem volt kopasz. Ezért Laci megfogadta, ha majd ott lesz az ideje, neki is hosszú haja lesz, és ő is hátra fésüli majd. Mint kiderült, Kálmán ott volt 1956 októberében Budapesten, mint odavezényelt szovjet katona, de a harcokban nem vett részt. Amikor az apjával erről beszélgettek, Laci csak annyit jegyzett meg belőle, hogy: a golyók azért úgy potyogtak körülöttük is, mint a borsók. De ez a Bogáros vadászember is volt, s megígérte Lacinak, hogy egyszer őt is elviszi magával egy vadászatra. Hát nem tiszta főnyeremény ez a fiatalember?

A vakáció kezdete óta Lacinak minden napja, sőt, minden órája egy-egy fontos, rendkívüli eseményt tartalmazott. Reggelente a bicikli kormányára akasztotta a két paszulyszedő kosarat, és félóra múlva hozta is őket vissza friss csorbókával vagy parajokkal megtömve, hogy a két hízó örökké éhes, feneketlen gyomra megteljen velük. Aztán majdnem minden nap ott volt a sok szenvedéssel járó kenyérvásárlás, amit már a pokolba kívánt. Amikor ezek megvoltak, már csak arra kellett vigyázni, hogy ne legyen többé szem előtt, nagyon gyorsan eltűnt anyja szeme elől, és a kalandok, játékok színhelyéről csak korgó gyomra zavarta

haza. Pedig kapott ajándékba egy könyvet is, hogy néha otthon ülésre késztessek, de ez sem segített sokat, mert úgy vélte, a vakáció egy gyorsan fogyatkozó és ritkán ismétlődő csodálatos dolog, és bolond, aki ilyenkor egy helyben ülve olvas, s nem tombolja ki magát úgy istenigazán. Így gondolkodott, pedig azt az ifjúsági regényt, A Pál utcai fiúkat nagyon jónak találta. Ennek ellenére az olvasást kissé hanyagolta, inkább az esős napokra tartogatta, éppúgy, mint a naplóírást. Az egyik este, amikor tetőtől talpig megmosakodott, és a frissen leütött lábujjait bepólyálták a nővérei, eszébe jutott a titkos napló. Történt sok minden, mióta utoljára írt belé, ezért döntött, hogy amíg az apja a Szabad Európa rádió erősen zavart adásából kiszűr néhány értelmes gondolatot, addig ő a naplójában megörökíti a feledhetetlen pillanatokot. Néhány perc gondolkodás és tollszárárgás után a tintába mártotta a tollát, és hozzáfogott a titkos íráshoz:

„1959. június 17. Már több, mint egy hónapja nem írok, mert nem érek rá. Egész nap van mit csinálni, este meg már fáradt vagyok. Már mindenki lefeküdt, elmúlt az esti mese is a rádióban, apa a híreket hallgatja. Már nem csak úszni, de táncolni is tudok. A nővéreim azt mondják, falábú vagyok, azok csak a focira jók, de ez nem is igaz. Már voltam bálban is, és táncoltam Elzával is. Feri a Kisorossal táncolt, de mi nem kértük fel. Majd felkér ő minket úgyis szeptemberben. Apával horgászni voltunk, de még békát sem fogtunk. Dugóval lovagolni akartunk, de a ló mindkettőnket ledobott. Még most is röhögünk rajta. Erről írok majd egy vidám verset. Kecskés Bélával szoktam néha beszélgetni. Ő nem tud futballozni, mert fáj a lába, de sok verset ír. Már hallott a találmányaimról is, nem tudom, kitől. Azt mondja, soha ne adjam fel, a sikerért szenvedni kell. Legutóbb a sárkány miatt szenvedtem. A töltésen háborút rendeztünk. Nagyon izgalmas volt. Dugót kétszer meglőttük, egyszer eltemettük, és az anyját megijesztettük. A múltkor a halállal néztünk farkaszemet Dugóval, amikor Mihályt, a nagy fekete bikát felidegesítettük. Mi ketten nem félünk semmitől. A kutyák szétlépték a pioníryakkendőt, úgyhogy Erzsike hiába fogja keresni. Jó volna még csinálni valamilyen bátorságpróbákat. Apa ilyeneket nem csinált kiskorában, ő csak a Deákné-féle vásznat szokta emlegetni. Én meg azt mondom, amit Petőfi mondott: „Ha férfi vagy, légy férfi!” Szombaton nagyon nagy meccs lesz. Jó volna győzni. Jön az Alvég! Már tudom, hogy legyek nagy futballista. Kálmán elmondta. Megint kinőtt egy fogam.”

A titkos naplóban ismét szaporodtak hát a titkos sorok. Laci elégedetten nyújtózt egyet lefekvés előtt, de elaludni sokáig nem tudott. Gondolatait a közeledő meccs foglalta le, és a még előtte álló sok örömet, izgalmat és kalandot tartogató vakáció.

A mérkőzés napján, szombat reggel, Laci korán kelt. Nagyon szófogadó, segítőkész akart lenni, ezért mindenkitől megkérdezte a családban, van-e szükség az ő munkájára. Marika nővérenek segített kirázni a pokrócokat. Igaz, ennek az lett a vége, hogy Marika megkergette a seprűvel, mert Laci a lingárságban nem ismert határokat. A délelőtti edzésbe beletartoztak a kapura rúgások, a fejelések, aztán fürdés és úszás a Cigánygödörben. A többiek is készültek a nagy eseményre, a teheneket oda hajtották legelni, ahol közben a labdát is lehetett rugdosni. A tét nagy volt. Sikerélmény és önbizalomszerzés, bizonyítás és győzelmi vágy, ez volt az Alvég elleni mérkőzés célja. Egy órával a kezdés előtt mindenkinek jelen kellett lenni a Soralján. Mózsi kinevezte Dugót futárnak, hogy figyelje meg, mivel foglalkoznak az alvégiek. Dugó jelentette is, hogy az Alvég nagyon komolyan veszi a találkozót, nagy ott a tömörülés, és még felnőtteket is látott közöttük, akik bizonyára tanácsokat osztogattak. A felnőtt közönség már gyülekezett a Felvégen is. Tanácsokban itt sem volt hiány.

– Csak nyugodtan, csak nyugodtan – mondta Elek. – Ne sokat cselezzenek, inkább passzoljatok többet. Embert fogjatok, ne hagyjátok üköt a labdához érni. Ketten feszít legyetek az Alvég kapuja előtt, a többiek védekezzenek, meg támadjanak.

– Én meg azt mondom nektek – tanácsolta Elemér –, Szicskura valaki ragadjon rá, mint a kosz. Ha azt a fíjót megfogjátok, végük van nekijek!

Az út közepén döcögve közeledett egy autó. Kerekei nagyokat süllyedtek és emelkedtek a mély gödrökben, s olyannak látszott, mint egy hajó a viharos tengeren. Laci már messziről megismerte, és azt hitte, menten elájul. A kenyeres autó volt az. Mindig attól félt, valami közbejön, valami megzavarja az ő várva várt mérkőzését, amelyhez hasonló nem sokszor van egy életben, és íme, amitől félt, be is következett. Jól tudta, hogy „kenyeres” nap van a Koperában, és otthon fogytán van a kenyér. Most mi lesz? A kenyérsorba nem állott be, abban reménykedve, hogy az autó csak a meccs után jön. Könnyen ki lehet számolni, mire a rakodómunkás behordja a „buhánkákat”, és bent aláírják a papírokat, megisszák az áldomást, beletelik egy fél óra. Ha valaki a sor végéről indul, az egész testi erejét latba vetve sem tudja úgy előrenyomni az előtte lévőket, hogy egy órán belül hozzájusson a két feketéjéhez, ha egyáltalán jut neki. Laci a csapatkapitányhoz fordult kétségbeesésében.

– Te, Pityu! Baj van. Kenyérért kell mennem. Nem tudok játszani. Az én meccsemnek fuccs, ha nem találunk ki valamit.

– Az nem lehet, hogy ne játsszál, inkább kenyeret ne vegyél! – mondta Pityu. – Még van majdnem egy óra hossza a kezdésig, addig valahogy vedd

meg azt a kenyeret. Hívjad magaddal Dugót, hátha ketten sikerül, de nem pont hatkor mind a ketten itt lenni!

Pityu is jól tudta, a minden hájjal megkent Dugóval fufangban, ravaszágban nem lehet versenyezni. Lehet, hogy a más kedvéért nem, de Dugó Laciért bármire képes volt, még arra a nagy áldozatra is, hogy így talán ő is lekési a nagy meccset. Most megvakarta a fejét, kinyomta a hasát, gondolkodott, aztán így szólt:

– Na, eridj a Koperához fele, mindjárt ott leszek én is.

Pár perc múlva meg is jelent egy fehér ronggyal bekötözött lábbal, görbebottal a kezében.

– Mi lett veled? – Kérdezte Laci megijedve.

Dugó kacsintott egyet.

– Beleléptem egy szegbe.

– Az a piros meg mi? VÉR?

– Hipermangán. – Kacsintott Dugó még egyet.

Minden világos volt, mint a nap. A terv ravasz volt, de hasznos, s amikor a kenyérsztás megkezdődött, Dugó akcióba lépett. Fájdalmas arccal odasántikált az ajtóhoz, ahol már javában dolgoztak az izmos mellek, a domború hasak és könyökök a kedves vásárlók gyorsabb előrejutását segítendő.

– Tessék engem soron kívül beereszteni – esedezett Dugó. Szegény fájós lábú kisfiú vagyok. A mamámnak kéne a kenyér, de nem bír az se jární, mán ü öreg.

Nagyböndöt nem könnyen lehetett becsapni, meg aztán ismerte már Dugót, mint a rossz pénzt.

– Ha! – mondta. – Jobban fáj nekem a lábam, mint a tiéd! Gyanús vagyok te nekem.

Tilka nénye tódította.

– A hát! Ezek mindenre képesek, nem lehet tudni, mi lakozik benne, la! Voltak azonban jobb hangok is.

– Eresszék már be, eggyel se több, se kevesebb. Kicsi is, nem ver meg a Jó Isten.

Már-már úgy látszott, bejön a csel, de ott volt a közelben a Dittó Ember is.

– Na idefigyelj, komám! – Szólt Dugóhoz a pálinkától fátyolos szemekkel. – Én beengedlek, ha megfelelsz nekem egy kérdésre. Mondd meg nekem te azt: Szerbusz, ötcse! Öt török, öt görög hány ember?

Dugó gyorsan válaszolt.

– Tíz.

– Nem annyi! – mondta a Dittó Ember. Amíg meg nem mondd nekem, hogy mennyi, addig te itt nem megyel be.

Dugó tudomásul vette a tényállást, és szomorúan odabicegett Lacihoz a sor végére.

– Baj van – mondta –, nem vették be. Gabi bátyám beengedne, valamilyen találós kérdést mondott, de nem találtam ki. Én pég kiszámoltam, hogy öt török meg öt görög, az tíz, oszt mégis azt mondta, hogy nem.

Lacinak felcsillant a szeme.

– Én ismerem ezt. Eridj, mondd meg neki, hogy harmincöt.

– Hogy-hogy?

– Ezzel most ne törődj, majd elmondom.

Dugó most már gyorsabban sántikált.

– Mán tudom! – Kiáltotta. – Harmincöt.

– Emmá mingyá más – mondta elismerően a Dittó Ember. Parancsoljon, uram! – És a vállánál fogva betolta Dugót a kenyeres asztalhoz.

A meccs meg volt mentve. A két meleg fekete kenyér csak úgy ontotta a kombinzsír szagát. Laci jól ismerte ezt a szagot. Ez volt a megalázottság, a durvaság fölötti „győzelem” szaga. Dugónak tört belőle egy darabot, mert látta a szemén, hogy kívánja. Ő is evett belőle, mert izgalmában megéhezett.

Kis idő múlva megérkezett az alvégi csapat lelkes szurkolókkal a nyomukban. A két csapat megkezdte az egyeztetést, és a következő szabályokban állapodtak meg: A játékvezető Hermus lesz, de egy másik alvéGINEK is lesz beleszólása, mint segéd. Szöglet Rúgás nem lesz, helyette három „kórner” tizenegyessel büntetendő, a kerítések mellett nem lesz oldalvonal, a másik oldalon pedig az árok jelenti a taccsot. Lesszabály nincs. Egy csapat nyolc mezőnyjátékosból és kapusból állhat. A kétszer huszonöt perces játékidő alatt három csere lehetséges, de csak „igazolt” játékosokkal. Mivel egyeseknek volt cipőjük, a többségnek nem, úgy határoztak, a meccs mezítláb lesz lebonyolítva, mégpedig az ingesek az ingnélküliek ellen fognak játszani. A felvégi ingnélküli csapatban Fonosz és Pali voltak a legjobb góllövők, így ők lettek az előretolt csatárok. A középpálya jobb és bal oldalát Laci és Pityu foglalta el. A többiek a védelmet képezték, de egy-egy gólhelyzetnél majd ők is zúdulnak előre, mint a sáskák. Ilyenkor Szicsku azt szokta mondogatni: Sokan vagytok, mint az oroszok.

Az Alvég nagyon erőszakosan kezdett az első percekben, de a rohamot Gusztiek és Dugóék visszaverték. Az ellenfél játékosai közül a földön maradtak ketten, de szabadrúgás nem következett. Aztán Mózsi bütyökkel meg-rúgott labdáját Fonosz kapta és Palinak továbbította, aki fordulásból lőtt. A gumilabda egy védő térdén megpattant, és átgurult a gólvonalon. Ezzel 1:0

lett. Nem sokáig örülhettek a gólnak, mert pár perc múlva Guszti kaparintotta meg a labdát egy alvégi csatártól, de sajnos elfelejtett megfordulni, így aztán a saját kapujába kaparta. A szépszámú közönség lelkesen követte az eseményeket. Aki csak otthon tartózkodott, kitódult az utcára. A tanító úr és Elek egymás mellett álltak, és hangos kiáltásokkal biztatták a Felvég fiai. Vén Bajusz egy hokedlit hozott ki magának az alapvonalhoz, mert a kerítés melletti lóca a pálya része lett. Izgalmában hol a pipájával hadonászott, hol a bajuszát tépte, és addig-meddig fészkelődött a reves lábú öreg hokedlin, míg összetört alatta, s az öreg a földre esett. Ezzel még a játékvezető figyelmét elvonta a játékról, pedig Mózsi és Pityu, az örök ellenlábások, éppen akkor osztottak ki egymásnak egy-egy pofot. Az úton megálltak a szekerek és az autók. Nagy volt az érdeklődés, és az volt az általános vélemény, hogy ez a pulya még izgalmasabb meccset játszik, mint a nagycsapat, s ezekből oszt lesz egy jó válogatottnya Badalónak, ha felnőnek.

Szicsku kiemelkedően jól játszott az Alvég csapatában. Sovány lábaival mesterien kezelte a labdát. Cseleivel két-három védőn is túljutott, míg Dugó úgy állította meg, hogy egyszerűen ráhasalt a lábára. A második féldőben 5:4-re vezetett az Alvég, amikor az ellenfél Mózsi és Pityu veszekedését kihasználva ismét gólt szerzett. A 6:4-es állásnál Mózsit lecserélték, s ha nem akartak kikapni, taktikát kellett változtatni. Most már Laci és Guszti is a csatársort erősítette. Ennek lett is eredménye, mert Guszti hamarosan jóvá-tette a hibáját, és egy nagy tumultus középpontjában, amely csak neki kedvezett, bekapart egy szépítő gólt. Hermus játékvezető jelezte, már csak egy perc van hátra, se több, se kevesebb. Az alvégi szurkolók ujjongtak. A felvégiek kitartásra biztatták a csapatot.

– Ne adjátok fel! – Kiabálták. – Támadjatok, még a kapus is. Nyomjátok üköt! Hajrá, Felvég!

Nagy nyomás nehezedett az Alvég kapujára, és kénytelenek voltak szabálytalankodni. Sor került a mérkőzés sokadik és utolsó szabadrúgására. Lacinak lángvörös volt az arca, és az egész teste verejtékben úszott a rengeteg futástól. Felállott az alvégi sorfal a kapuja előtt, és azt vette észre, hogy a bal sarkot sem a kapus, sem a sorfal nem védi, s nyitva áll egy labdaszélességnyi rés. Amíg Paliék azon vitatkoztak, hogy kire bízzák a sorsdöntő szabadrúgás elvégzését, Laci határozottan kijelentette, ezt csakis ő rúghatja, mert úgy érzi, ezt őrá bízta az Isten.

– Így görbüljek meg – bizonygatta a mutatójúját begörbítve –, ha én ezt nem rúgom be.

A többiek nem figyeltek rá, de Pityu és Pali igen.

– Biztos vagy benne? – kérdezték.

– Ez millió százalék! – Válaszolt Laci meggyőződéssel.

– Jó, akkor te rúgod, de úgy tudd meg, hogy mindenki rád figyel. Ha berúgod, megmented a Felvég becsületét. Ez nagyon fontos.

A labdányi rés közben hol szűkült, hol szélesedett, de azért még megvolt. Hermus sípolt, és Laci dobogó szívvel nekifutott a labdának. A rúgás pillanatában cselesen megtorpant, és keményen belsővel, ahogyan azt a Bogárostól tanulta, elrúgta a labdát, pontosan a sorfalban álló szélső fiú lába mellett. Tudta jól, ha minél közelebb suhan el a lövés a láb mellett, annál biztosabb a gól. A terve sikerült. A labda éppen csak befért a kapufa mellett, és mint a villám vágódott a gólvonalon túlra.

– Gól! Gól! – Ordította a szurkolótábor.

A tanító úr büszkén nézett körbe, hogy látta-e mindenki, mit művelt az ő fia. Laci a mennyekben járt, de az ellenfél reklamált. A kapuban ugyanis háló nem volt, s ők úgy látták, hogy a lövés mellé ment. Végül a játékvezető, a segédje és még több „tanú” is bebizonyította az aranyat érő gólt, ami megmentette a Felvéget a szégyentől. A döntetlen egy olyan jó csapattal szemben, mint az alvégi válogatott egy jó eredménynek számított. Mindenki egyetértett abban, hogy a játék volt a lényeg, ami izgalmas és lendületes volt elejétől a végéig, s a visszavágót szeptember elseje előtt meg kell rendezni. A futballisták egy óriási élménnyel lettek gazdagabbak. A horzsolások, a kék foltok, a vérző lábujjak nem számítottak. Ezekről az edzett fiúk csak olyan formában vettek tudomást, hogy egymás sebéit nézegették, és az volt a legbüszkébb, akinek nagyobb volt a sérülése.

Még a televízió megjelenése előtt előtérbe került még egy csodálatos „vívmánya” a műszaki haladásnak, amit a Sztalinyertya mintájára Hruscsovlámpásnak kezdtek nevezni a szellemeskedésre mindig kapható vénasszonyok. Ez a nem is olyan haszontalan szerkezet a petróleumfőző volt. A falusiak közül sokan visolyogtak tőle a bűdössége miatt, de nyáron, amikor a spar melegétől olykor ötven fok is volt a konyhában, ez a jószág igenis hasznos és takarékos főzőalkalmatosságnak számított. A nyári konyhában aranyat ért még télen is, mert nem kellett a disznónak szánt moslékot bevinni a házba, hogy megmelegítsék. A tanítóné asszonynak is volt ilyen főzője, amelyen a nyári konyhának kinevezett, falvédópapírokkal bélelt deszkakamrában főzte az egyszerű ételeket, sok tüzelőfát megtal-

karítva vele. A petróleum olcsó volt. Voltak „petrós” napok is a faluban, egy héten egyszer, amikor is Laci és az apja kannákkal felszerelve járt tüzelőt vételezni, s egy hosszúnyelű réz merődénnel Irénke néni, a boltos felesége szolgálta ki a sorban állókat.

Egy ilyen „petrós” napon találkozott az utcán Laci és az apja Kecskés Bélával, a könyvtáros költővel. Béla érdeklődött Marika felől, aztán Lacihoz fordult.

– Mikor jössz már el a könyvtárba? Tudnék ajánlani pár neked való könyvet. Gyere el, nem bánod meg!

– Eddig sok dolgom volt – szabadkozott Laci –, de hát nem tehetek én róla, hogy Paliék meg Dugóék feszt fütyülnek, hogy menjek. Mondjam nekik, hogy nem megyek, amikor muszáj?

Kecskés csak nagy nehezen tudta visszafojtani a nevetést.

– Na, jól van! – Mondta. – Majd, ha egyszer éppen nem fütyölnek, akkor szökjél el tőlük.

Másnap délutánig senki sem fütyült. Palinak a szomszédból hallotta ugyan a párizsi nyárról szóló dalát az istálló ganézása közben, de azután csend lett. A többiekbe is beleköltözött valami búbánat, mert sem füty, sem kiáltás, de még kutyavakkantás sem hangzott a Soralján. Nagyon fülledt volt a levegő. Vén Bajusz is és a tanító úr is vihart jósolt, a fecskék alacsonyan szárnyaltak. Laci úgy vélte, most van itt annak az ideje, hogy időt szakítson egy kis művelődésre, és elsétált a hajdani paplakba, ahol a falusi könyvtár működött Béla vezetésével. Béla mosolyogva fogadta.

– Tudtam, hogy eljössz. Nézd csak, nemrég kapott a könyvtár jó ifjúsági könyveket. Válogass közülük! Itt van például a „Timur és csapata”.

– Azt már olvastam. – Mondta Laci. – Kötelező iskolai olvasmány volt.

– Indiánkönyveket olvastál már? – Kérdezte a könyvtáros. – Ezek is jó könyvek.

Laci mintha nem is hallotta volna ezt, mert megakadt a szeme egy könyvön. „Háború és béke”, ez volt a címe.

– Ez a vastag könyv jó háborús? – Kérdezte.

– Arról is szól – válaszolt mosolyogva Kecskés –, de ez még nem neked való. Itt van például a „Tom Sawyer kalandjai”. Ez például neked való.

Laci is úgy gondolta, ennek a könyvnek jónak kell lenni, mert még a címe is kalandokat említ. Tovább keresgélve a polcokon talált egy könyvet, amelynek a fedőlapja is izgalmas volt már, mert egy tengeraltjárót látott rajta. Olvassa: „Jules Verne: Nemo kapitány”.

– Ezt a kapitányost is elvinném. Lehet kettőt?

– Persze, hogy lehet, bár a „Nemo kapitány” egy kicsit idősebbeknek lenne az olvasmánya, de azért nem akarlak lebeszélni róla.

Laci érzett valamilyen fantáziát ezzel a tengeralattjáróval kapcsolatban, és egy pillanatra máris egy újabb tudományos kísérletnek a terve villant fel előtte.

– Akkor elviszem a kalandost, meg a kapitányost. – Jelentette ki Laci.

Indult is volna hazafelé, de megérkezett a zivatar. Valóságos felhőszakadás jött, hatalmas széllel, így aztán kénytelen volt leülni az asztalhoz, és belelapozott a könyvekbe. Béla egy darabig nézte a fiút, majd kíváncsian megkérdezte:

– Aztán melyiket fogod először olvasni?

– Most olvasom a „A Pál utcai fiúk”-at – válaszolta Laci. – Ha azt kiolvasom, akkor nyilat húzok, és úgy döntöm el.

Az ítéletidő váratlanul véget ért, gyönyörűen kisütött a nap, s Laci kilépett a felázott udvarra. Béla kis ideig mosolyogva és fejcsóválva kísérte a szemével az újdonsült olvasóját.

De éjszaka ismét meglepte a falut egy vihar. Az előzőnek a testvére lehetett, mert ez is nagyon mérges volt, s reggelre félig elborította a víz a Soralját. Laci vásárolni ment a Koperába, s az útja a cinterem mellett haladt el. Bent az orgonabokrok nagy tócsákban álltak és a tövükben rengeteg elpusztult verebet látott. Az éjszakai vihar elől ide menekültek a szerencsétlenek, de a heves szélben és esőben a vízbe fulladtak. Milyen különös fintora a sorsnak – gondolta Laci. Éppen itt, a szent falak tövében kellett nekik tömegével meghalniuk. Bárhol másfelé ez természetes dolog, de a cinteremben? Hogy lehetséges ez? Laci számára ez a „miért” is egyelőre csak a megválaszolatlan kérdések számát szaporította.

A nap felhős, borongós volt, néha szitált az eső, ezért úgy gondolta, az időt olvasással fogja eltölteni. A Pál utcai fiúk tetszett neki, úgyhogy az est beálltával tudta csak a kezéből letenni a könyvet. A következő reggelen Paliék előtt, az akácfák alatti törzshelyen legalább húszan gyűltek össze, a kisebb és nagyobb képviselői a felvégi kamaszkorúaknak. Mindenféleképp fecsegtak, locsogtak, vitatkoztak, ami éppen az eszükbe jutott, csak az iskoláról nem, mert akkor mindenki rosszkedvű lett volna. Pali, Fonosz és Feri természetesen a galambjaikkal dicsekedtek és egyik sem akarta elismerni, hogy a másik jobb galambszakértő, s hogy a másiknak szebb a postagalambja vagy a strasszere. Mózsi és Pityu majdnem öltre mentek egymással a legokosabb és legrátermettebb nyúltenyésztői címért. Mindenkinek a saját kutyája volt a legokosabb és a legerősebb. Dugó Cirmi nevű

macskájával kérkedett, mert állítólag senkién sincs annyi bolha, mint azon, mert ha megrázza magát, nem látszik ki a bolhafelhőből, úgy bizony. Guszti megunta a haszontalan témát, és váltott.

– Egyszer meg hallottam az öregektől, hogy valamikor régen sok vót a szemmelverés meg a rontás. Az ördögök meg a boszorkányok csak úgy nyüzsögtek, a levegő tele vót velek, különösen estére, akkor szerettek repdesni. Nagy vót a forgalom.

– Ó, hát régen vót minden – tódította Mózsi. Próbálta vóna valaki az ólban leverni a fecskéfészket, rögtön véres tej jött vóna a tehenbű. Ha a kódnak nem adtak enivalót, valaki beteg lett a családban, de még ez semmi. Azokban az időkben veresen izzó szörnyű vaskarikák gurultak végig az úton, a Felvégen és az Alvégen át, de senki sem tudta meg soha, hová gurulnak, és aki elibük állott, az meghótt. Boszorkányok meg még mindig vannak a faluban, még a mai napig is. A keresztanyám mondta nekem, hogy hát Tilka néném is az. Még át is tud változni, amire akar. Éccaka nem is szabad az ü háza környékén járni, mert tán nála gyülekezik a többi boszorkány is, oszt kupaktanácsot tartanak.

– Na, én má azért meglesném egyszer Tilka nénémet, hogy változik át, én nem félnék tülle – mondta Dugó komoly ábrázattal.

– Menjünk el most! – Lelkesedett Guszti. – Ki jön velünk?

Sok vállalkozó nem volt, mert a félelem győzött a kíváncsiság fölött. Lacinak sem nagyon akaródzott menni, tartott tőle, hogy hátha mégis lapanganak még titkok az ősök hagyatékaként ebben a vad, elmaradott faluban. De Dugónak a pillantása oly határozott és merész volt, hogy bátorságot öntött belé. Az előbbiekhöz még Feri és Pali is csatlakozott, így öt jelentkező vette a bátorságot, hogy a végére jár a dolognak, még az életük veszélyeztetése árán is. Tilka nénje az Alvég közepe táján lakott egy régmódi kis házikóban, Nagyböndő szomszédságában. A kertje végét, mint azon az oldalon mindenkinek, egy sövénykerítés választotta el a töltéstől. A fiúk lassú, de egyenletes kocogó futással libasorban közeledtek a cél felé. Legelől Feri diktálta az iramot és Dugó zárta a sort. Egyetlen szó sem esett. Mezítlábas talpaik egyszerre csapkodták a töltés tetején húzódó kitaposott sárga ösvényt. A Tilka nénje kertjét megfontoltan, óvatosan közelítették meg. A kert nagyon elhagyatott, elvadult volt, látszott rajta, hogy hiányzik a gazda kezének a nyoma, tudniillik, a néni már régen megözevgyült és egyedül élt. Minden fa és bokor nagyon félelmetes volt, hiszen itt boszorkányok ülnek kupaktanácsot éjjelente, itt sűrögnek-forognak, s csak a pir-

kadat ribbasztja őket széjjel. A kert közepén egy fekete kecskét vettek észre, amely egy korai szilvafához volt kötve. Ez a kecske fölöttébb gyanúsán viselkedett. A fiúk némán figyelték minden mozdulatát, de minél tovább figyelték, a gyanújuk annál jobban erősödött – itt valami nincs rendben. Aztán valaki megszólalt az izgalomtól berekedve. Guszti volt az.

– Ohon van, ne! Mán át is változott szovjet reménynek. A!

– Éppen olyan a szeme is, mint Tilka nénémnek – jegyezte meg Pali kiszáradt torokkal.

– Nézzétek, már két lábra áll, úgy eszi a szilvát – szólt Laci iszonyattal.

– Kecskévé változott – szögezte le Dugó. – Koromfekete a szőri, mint az ü ruhája, szakálla is van, mint nekije, meg sovány is, mint ü. Én mondom nektek, ez egy valódi boszorkány.

– Most mit csináljunk? – Kérdezte Laci.

– Ilyenkor azt szokták csinálni az ilyenekkel, hogy ütik őket. – Magyarázta Feri. – Ezt is addig kell ütni la, amíg vissza nem változik Tilka nénémnek, de ennek is fortélyja van. Nem úgy kell ám ütni, hogy csak ütöd, oszt jól van, hanem sutábul kell megbokszolni. Hogyha jobb kézzel veritek, az olyan lesz, mintha magatokat vernétek, oszt nektek fog fájni. A boszorkányok ilyen fajták, ezt én papótul hallottam.

– Oszt ez igaz? – Kérdezték tőle. – Hogy görbülj meg?

– Így la! – Mutatta Feri a teljesen begörbített mutatóujját.

– Támadjuk meg mind egyszerre! – Tanácsolta Dugó és megköpdöste a markát. – Számolok háromig. Háromra roham! Megfeszültek az izmok, és amikor Dugó kimondta a hármat, mind az öten rárontottak a meglepődött kecskére, azaz Tilka nénjére. Feri kiáltva figyelmeztetett még egyszer mindenkit: „Csak sutábul! Csak sutábul!” Szegény állat kétségbeesett mekegással szaladgált körbe-körbe a szilvafa törzse körül, miközben záporoztak rá a balegyenesek és a balhorgok. Sajnos nem sokáig tudott futkározni, mert a kötél teljesen felcsavarodott a fára, és szegény pára már nem tehetett mást, mint állva várta a megváltó „balkezest”, amely őt visszaváltoztatja Tilka nénjének.

Ekkor azonban váratlan fordulat következett. A riadt mekegés felébresztette a kutyát, s az vad ugatásba kezdett. Szerencsére meg volt kötve, nem kellett tőle félni, annál jobban meg lehetett ijedni attól, hogy uramfia, a tornácon megjelent Tilka nénje, aki azt látta, gonoszoknak a kecskéjével. A fiúk nem akartak hinni a szemüknek.

– Hát emmeg hogy lehet? – Kérdezte Feri tanácstalanul. – Emmeg akkor ki lehet, la? – Bökött a hüvelykujjával a kecskére.

Abba is hagyták a püfölést, de már elszabadult a pokol. Úgy tetszett nekik, mintha a kecske már ugatott volna, mint egy kutya, a kutya üvöltött volna, mint egy farkas és Tilka néne ordított volna, mint egy sárkány.

– Mit műveltek azzal a szerencsétlen kecskével? – rikácsolta. – Hát mán az ember a saját házában sincs biztonságban tülletek? Egye la fene a fajtátokat! Mit ártott nektek az a jószág? A tűz égessen meg bennetek!

Azzal leoldotta a tarka kutyájáról a láncot és ráuszította a betolakodókra.

– Eridj csak, Vitéz, fogd meg üköt, harapd meg üköt! Egye le a fene a fajtájukat!

Itt nem volt min gondolkodni. A boszorkány átkait még csak ki lehetett bírni, de a kutya harapását kevésbé. A kecskeverők fejvesztve menekültek az elátkozott kertből, s még szerencse, hogy csak a töltés tetejéig zavarta őket Vitéz. A túoldalalon megpihelve megállapították: „Itt valami nem úgy vót”.

– Most mán végképp nem értem, ki vót hát a kecske, és ki a vénasszony – lihegte Pali.

– A! – Helyeselt Guszti.

– Azért csak figyeljük egymást – tanácsolta Feri –, mert még olyan is lehet, hogy a boszorkányok valaméköje bosszúbú átváltoztat minket macskává vagy pocokká. Olyankor lúsóskát kell enni rögtön, az nem hagyja.

Hazafelé menet nem volt sietős az útjuk, s ahogy nézegették a kerteket, közben találgatták, melyik kié, az egyik kertben a Laci egyik osztálytársát pillantották meg. Ezt a fiút Bélának hívták, ő volt az, aki az apjával építette a házukat, de ő valahogy, bár felvégi volt, kisség félrehúzódó, zárkózott gyerek volt, úgy az iskolában, mint a Soralján is. Barátai nem voltak, futballozni nem tudott, de nem is szeretett. Társaságban szívesebben hallgatott, mint beszélt, az iskolában sem tartozott a jó tanulók közé, egyszóval Bélát ezért nem is nagyon kedvelte senki. Egyedüli jó tulajdonságáról tudott mindenki, mégpedig nagyon szeretett dolgozni, az apjának segíteni, ezért őt az apja is felnőttként kezelte. Amikor észrevették, akkor is éppen a tengerit kapálta, s szinte jókedvűen. Az őt boszorkányüldöző némán figyelte Béla munkáját, majd az egyikük felvetette: „Vajon nem kellene már egyszer megverni ezt a Bélát? Mindenből kihúzza magát. Még szurkolóként sem volt jelen a „nagy” meccsen. Nem törődik azzal sem, hogy van boszorkány, vagy nincs boszorkány. Meg kéne verni, mert már megérdemli. Őszintén szólva Laci sem kedvelte azokat, akik nem tudtak futballozni, sem úszni, de ha még biciklizni sem, hát az már mindennek a teteje volt. Ez a Béla pedig ilyen fiú volt éppen.

– Na, mi legyen? – Kérdezte Dugó. – Verjük, vagy ne verjük?
 – Húzzunk nyilat – javasolta Laci. – Ha a legrövidebb fűszál a legutoljára marad, akkor üssük, de csak akkor.

Lehetett mondani, hogy Béla aznap rossz napra ébredt, mert a rövidet kapta meg, akarva-akaratlanul. Ami nem sikerült a kecskével, talán most sikerülni fog Bélával, hátha hasznára válik ez a verés, gondolták a kecskeverők. Egykettőre körbeállták hát a kapáló fiút, aki mintha meg sem lepődött volna, csak mosolygott kedvesen.

– Na, mi van hát oszt Béla? – Kérdezte Pali. – Mikor fogol focizni velünk?

– Én la? – Csodálkozott Béla. – Tudjátok, hogy én nem szeretek.

– Hát oszt mit szeretel – faggatta Dugó –, a kapádot, he?

A fiú észbekapott. Hiszen ezek őt itt provokálják a saját kertjében!

– Mít akartok? – kérdezte.

– Ezt la! – Mondta Pali, és egy pofont akart adni neki, de Béla kivédte.

Ez volt a jeladás, és mind az öten nekiestek. Ami ekkor történt, hát az nagyon különös volt, mert ez a Béla óriási meglepetést okozott. Mind az öt támadóját úgy rázta le magáról, mint kutya a vizet fürdés után, és egyszerűen senki sem tudta megütni. Úgy verekedett, mint egy párdúc. Sűrűn osztogatta a csapásait, kinek egy pof, kinek egy hátbavágás, fenékberügás stb. jutott. Az öt meglepődött verőlegény egy darabig még túrte Béla ökölcsepásait, de aztán belátták, ezzel a fiúval jól kifogták, s menekülőre fogták a dolgot. Bélának ettől még jobban megjött a kedve és a bátorsága, s keményen búcsúzkodott. Mindegyiküknek kiosztott útravalóul egy-egy találatot. Dugónak az orra vérzett, Gusztinak a szája, mindenkinek jutott a jóból, hogy el ne felejsék. Laci átgázolva egy bokor csalánoson csukafejessel próbálta menteni az irháját a sövényen át. Pali a hosszú lábaival, mint egy gátfutó vette az akadályt. Dugót verte meg talán a legjobban, mert ő mindig csak hátulról támadott, és úgy csimpaszkodott a lábára, mint egy foxikutya. A lihegő csapat végül sebzetten és csapzottan a Nagy Nyárfa alatt gyülekezett. Ruházatuk a kiscsatyán kívül más nem volt, így nem is volt minek elszakadnia, csak a gumiknak. Dugónak ez sem okozott gondot, egy hajlékony fűzfavesszővel helyettesítette a gumit, a többiek fél kézzel tartották a fekete klottgatyát, hogy le ne essen róluk. Ültek a fa alatt, szipákoltak, vakaróztak, és még most sem hitték el a történeteket. Ez a két sikertelen próbálkozás nagyon elgondolkodtató volt. Az utóbbi pedig egyenesen hihetetlen. Mennyire félreismerték ezt a Bélát! Egy ilyen fiúból, aki így tud verekedni, egészen biztosan vezér válna, ha közéjük tartozna. De vajon kitől tanulta ezt a harcmodort? Jobb lesz, ha minél hama-

rább kibékülnek velem, hátha lehetne tőle tanulni valamit. Így megtárgyalva a dolgokat az óriási fa árnyékában, kisség megnyugodtak, s elhatározták, most már fíridni kéne egyet.

A Cigánygödör halványzöldben csillogott a napfényben, a parton három fiatalasszony sulykolta a rongypokrócait. A csapattagok ültek a töltés tetején, és figyelemmel kísérték a munkát. Az asszonyok lúggal s vízzel locsolták a szép, színes pokrócokat, vidáman beszélgettek, miközben szaporán csapkodtak a sulykolóval. Dugó szólalt meg először.

– Meg kéne űköt ijeszteni.

– Az jó vóna – kapott rajta mindjárt Feri –, de hogy?

Lacinak eszébe jutott az egyik fényesen ragyogó ötlete.

– Csináljunk bűvárbujást!

A bűvárbujás egy fondorlatos módja volt a frászkitérés okozásának, amely abból állott, hogy elmerülni, majd a víz alatti úzás után megbújni egy távolabbi helyen. Dugó és Laci nagyon értett már ehhez a jól begyakorolt kegyetlen vicchez, s nem is haboztak sokáig. A töltésről lefutva nekifutásból egyszerre ugrottak fejest, közvetlenül a sulykoló asszonyok melletti szakadékos partról, s a két vízgűrű egy nagy csobbanás után elnyelte mindkettőt. Ezután a „bűvároknak” a víz alatt egy jobb kanyarral a part irányába kellett úszni, és elrejtőzni a bokrok vízre hajló ágai alatt. Az asszonyok nem lepődtek meg túlságosan a pulyák lubickolásától, hiszen már hozzá voltak szokva a vadságukhoz. Egy-két perc múlva azonban egyre lassabban emelgették a kezükkel a sulyokfát, és a vizet nézték. A tó félelmetesen nyugodt volt.

– Ezek meg hova lettek, la? – Kérdezte az egyik. – Már nagyon sokáig lent vagynak.

– Istenem! Ezek belefúltak! – Szólt a másik elsápadva. – Jaj, Istenem! Jaj, Istenem!

A közelben egyetlen ember sem tartózkodott, s a három nő elszörnyedve emelte a kezét az arcához. A töltés tetején hasaló és a part mentén rejtőző lókötők nagyon meg voltak elégedve az eredménnyel, úgyhogy vagy öt perc múlva be is fejezték az előadást, amíg még a fiatalasszonyok rosszul nem lettek az ijedségtől, és segítségért kiáltottak volna. Ezután a nyavalyatörést kívánó asszonyoktól távolabb, mind az öten élvezték a zöld habokat, s hogy továbbra se unatkozzanak, a libák és kacsák lábuknál fogva való lehúzását gyakorolták a víz alól. Ez már egy kicsit nagyobb feltűnést kellett, és a tóval szemben lakó gazdák az öklüket rázták feléjük, pedig milyen szép látvány volt, amikor rémült szárnycsapkodással szinte futottak a vízen

a fehér tollasok. Ezek után már nem sokáig lehetett fíridni, mert erősen maguk ellen fordították a „népharagot”. Pár órával később futótúzként lábra kelt a hír, hogy a Cigánygödörnél istentelen ronda kölykök garázdálkodnak, és az is lehet, hogy valamelyiknek még kopoltyúja van. A tanító úr fiát, Lacit is közöttük látták. Lacinak raportra kellett jelentkezni nyomban, és következett egy hosszú, hullámzó hangvételi beszélgetés a szobai asztalnál apa és fia között. A tanító úr rövid, szűrős kérdéseket tett fel, és annál hosszabb beszédekkel válaszra sem várva, miközben, hol a szemüvegén keresztül, hol pedig fölötté járatta szigorú tekintetét.

– Magyarázd meg nekem, miért van az, ha valahol valami rossz történet, te mindig ott vagy? Te és Dugó! Hát persze, madarat tolláról, embert barátjáról lehet megismerni. Azt is hallottam, hogy ahelyett, hogy példát mutatnál, inkább te ösztönözöd őket a rosszra. El is hiszem. A fiam vagy, ismerlek. Kinek volna fantáziadúsabb elméje, mint neked. Lassan már azon sem csodálkoznék, ha rabolnál, vagy gyűjtogatnál. Meddig fog ez tartani, mondd? Meddig fogsz még ilyen slendrián módon viselkedni? Én sem voltam jobb annak idején a Deákné vásznánál, de...

Ezek után elhangzott a farkast kiáltozó juhászról szóló történet is.

– Ha ti így fogjátok fel – mondta –, az emberek sohasem hisznek majd nektek. Mi lesz akkor, ha egyszer valaki valóban fuldoklik majd? Ki fognak nevetni benneteket. Az ilyesmivel nem szabad játszani! Ez nagyon komoly dolog.

A szörnyen kínos percek még kínosabbak lettek volna, ha az apja tudott volna a kecske és a Béla-verésről is. A kecskés ügyről pedig valamit hallott a Kopera nevű pletykaközpontnál, de hát az még eszébe sem jutott, hogy az is ugyanazon bandának a műve lenne, hiszen egyszerre két helyen nem lehettek.